

**Ασυνόδευτος ανήλικος & προσδιορισμός του «υπεύθυνου» κράτους («Δουβλίνο II»)
Με αφορμή την απόφαση του ΔΕΕ της 6^{ης} Ιουνίου 2013 στην υπόθεση C-648/11
MA, BT, DA κατά Secretary of State for the Home Department**

Δρ. Χρήστος Α. Μπαξεβάνης*

I. Το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο της υπόθεσης C-648/11.

Ο κανονισμός «Δουβλίνο II»¹ παραθέτει μια λίστα κριτηρίων βάσει των οποίων καθορίζεται το υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση αιτήματος ασύλου που υποβάλλεται στην Ένωση, έτσι ώστε η αίτηση να εξετάζεται μόνον από ένα κράτος μέλος. Όταν κάποιος υπήκοος τρίτης χώρας υποβάλλει αίτημα ασύλου σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος που ο κανονισμός καθορίζει ως υπεύθυνο, ο κανονισμός προβλέπει διαδικασία μεταφοράς του αιτούντος άσυλο στο υπεύθυνο κράτος μέλος.

Δύο ανήλικοι πολίτες Ερυθραίας (η MA και η BT) και ένας ανήλικος πολίτης Ιράκ (ο DA) υπέβαλαν αίτημα ασύλου στο Ηνωμένο Βασίλειο. Κανένα μέλος της οικογένειάς τους δεν ευρισκόταν νομίμως σε κράτος μέλος της Ένωσης. Οι βρετανικές αρχές διαπίστωσαν ότι οι ανήλικοι είχαν υποβάλει αίτημα ασύλου και σε άλλα κράτη μέλη, ήτοι στην Ιταλία (η MA και η BT) και στις Κάτω Χώρες (ο DA). Ως εκ τούτου, αποφασίσθηκε η μεταφορά των ανηλίκων στα προαναφερθέντα κράτη, δεδομένου ότι αυτά θεωρήθηκαν ως υπεύθυνα για την εξέταση των αιτήσεών τους.

Αν ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος ο Κανονισμός² προβλέπει ότι αρμόδιο για την εξέταση του αιτήματός του είναι το κράτος στο οποίο ένα μέλος της οικογένειάς του ευρίσκεται νομίμως, εφόσον αυτό είναι προς το μείζον συμφέρον του ανηλίκου. Ελλείψει μέλους της οικογένειάς του, υπεύθυνο κράτος μέλος για την εξέταση του αιτήματός του είναι το κράτος στο οποίο ο ανήλικος υπέβαλε αίτημα ασύλου, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται αν πρόκειται για το κράτος μέλος στο οποίο ο ανήλικος πρώτα υπέβαλλε το αίτημα ή αν πρόκειται για το τελευταίο. Την ερμηνεία του ζητήματος αυτού πραγματεύεται για πρώτη φορά με την απόφασή του το Δικαστήριο της Ένωσης.

Επισημαίνεται ότι πριν εκτελεσθεί η μεταφορά των MA και DA, αλλά αφότου είχε μεταφερθεί η BT, οι βρετανικές αρχές αποφάσισαν, κατ' εφαρμογή της «ρήτρας κυριαρχίας» του κανονισμού, να εξετάσουν τα αιτήματα ασύλου. Κατά συνέπεια, η BT, η οποία είχε ήδη μεταφερθεί στην Ιταλία, επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Δυνάμει της προαναφερθείσας ρήτρας, κάθε κράτος μέλος μπορεί να εξετάσει αίτημα ασύλου, έστω και αν δεν είναι αρμόδιο βάσει των κριτηρίων του Κανονισμού.³ Εντούτοις, το ερώτημα που αναφύεται αφορά στο αν το αποτέλεσμα που προέκυψε τελικώς και στις τρεις υποθέσεις

* Πρόεδρος στις Επιτροπές Προσφυγών της Υπηρεσίας Ασύλου και Ειδικός Επιστήμονας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

¹ Κανονισμός (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας (ΕΕ L 50, σ. 1).

² Άρθρο 6 του ανωτέρω κανονισμού.

³ Το Δικαστήριο ασχολήθηκε με τη ρήτρα του άρθρου 3, παράγραφος 2, του κανονισμού 343/2003 στην απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-411/10 και C-493/10, NS (σκέψεις 65 έως 68). Επί της λεγόμενης «ανθρωπιστικής ρήτρας» του άρθρου 15 του ίδιου κανονισμού, η οποία συνιστά ουσιαστικώς παραλλαγή της προβλεπόμενης ρήτρας στο άρθρο 3, παράγραφος 2, το Δικαστήριο αποφάνθηκε στην απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2012, C-245/11, K, σκέψεις 27 έως 54.

είναι σύμφωνο με τον Κανονισμό· αποτέλεσμα το οποίο ήταν συνέπεια μιας αποφάσεως, η οποία εκδόθηκε ελεύθερα και κατ' ενάσκηση διακριτικής ευχέρειας του Ηνωμένου Βασιλείου.

Το προδικαστικό ερώτημα αφορά λοιπόν την ερμηνεία του άρθρου 6 παρ. β' του κανονισμού (ΕΚ) 343/2003 του Συμβουλίου της 18ης Φεβρουαρίου 2003 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήματος ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Συγκεκριμένα, με το ερώτημά του το εθνικό δικαστήριο ζητείνα διευκρινισθεί αν κατά το άρθρο 6 παρ. β του κανονισμού 343/2003 «υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτος μέλος», σε περίπτωση που ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος του οποίου κανένα μέλος της οικογένειας δεν ευρίσκεται νομίμως στο έδαφος κράτους μέλους και υπέβαλε αιτήσεις ασύλου σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, είναι το κράτος μέλος στο οποίο ο εν λόγω ανήλικος υπέβαλε για πρώτη φορά αίτηση ασύλου ή το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται μετά την υποβολή της τελευταίας αιτήσεώς του ασύλου.

II. Οι προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα: “πρωταρχική σημασία στο συμφέρον του ασυνόδευτου ανηλίκου”.

Ο Γενικός Εισαγγελέας Cruz Villalón έχοντας επίγνωση των ερμηνευτικών δυσχερειών του υποβληθέντος ερωτήματος πρότεινε τη συστηματική ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 2, του Κανονισμού 343/2003, υπό το πρίσμα της πρωταρχικής σημασίας που πρέπει να δίνεται στο μείζον συμφέρον του παιδιού (άρθρο 24, παρ. 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και των σκοπών της σαφήνειας και της ταχύτητας που απαιτεί ο Κανονισμός κατά τον προσδιορισμό του υπεύθυνου για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτους

Συγκεκριμένα, υποστήριξε ότι το συμφέρον του παιδιού, που προστατεύει ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει καθοριστική σημασία κατά τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους μεταξύ των κρατών στα οποία έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου.⁴ Θα πρέπει εξάλλου να επιδιώκονται η σαφήνεια και η ταχύτητα, σκοπούς που θέτει ο Κανονισμός, όσον αφορά τη διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου. Επομένως, η επίμαχη αρμοδιότητα πρέπει να αποδίδεται στο κράτος μέλος που είναι καταλληλότερο, προκειμένου να αξιολογήσει το συμφέρον του παιδιού. Τέτοιο κράτος μέλος είναι, σύμφωνα με τον ΓΕ, αυτό στο οποίο βρίσκεται ο ανήλικος, το οποίο είναι κατά κανόνα το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η τελευταία αίτηση ασύλου.

Στην ανάλυσή του ο ΓΕ υπενθυμίζει καταρχάς, ότι ο ίδιος ο Κανονισμός 343/2003 μνημονεύει ρητώς τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των αρχών που

⁴ Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο ίδιος, «το κριτήριο του μείζονος συμφέροντος του παιδιού δεν είναι σημαντικό απλώς, προκειμένου να κριθεί αν, σε περίπτωση που έχει υποβληθεί μια μόνο αίτηση ασύλου, υπεύθυνο κράτος μέλος πρέπει να είναι το κράτος στο οποίο κατοικεί νομίμως συγγενής του ανηλίκου ή το κράτος που πρέπει να ορίσει ποιο κράτος μέλος είναι το υπεύθυνο, επειδή του έχει υποβληθεί η εν λόγω αίτηση... το συμφέρον του παιδιού πρέπει επίσης να έχει καθοριστική σημασία κατά τον προσδιορισμό του υπεύθυνου κράτους μέλους μεταξύ των κρατών στα οποία έχει υποβληθεί αίτηση ασύλου». Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα στην υπόθεση C-648/11, *MA, BT, DA κατά Secretary of State for the Home Department*, 21 Φεβρουαρίου 2013, σημ. 64.

καθιερώνει ο Χάρτης, ενώ γίνεται ειδική μνεία στο δικαίωμα στο άσυλο (αιτιολογική σκέψη 15).⁵ Πέραν αυτής της αναφοράς, ο Χάρτης, ο οποίος απολαμβάνει πλήρους νομικής ισχύος βάσει του άρθρου 6 παρ. 1 ΣΕΕ, προβλέπει ότι «[σ]ε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού» (άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη)⁶. Αφετέρου, το άρθρο αυτό, όπως και το άρθρο 51 παρ. 1, του ίδιου Χάρτη, δεσμεύει τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Το ότι οι εθνικές αρχές εφαρμόζουν σε περιπτώσεις όπως αυτή της κύριας δίκης το δίκαιο της Ένωσης κατέστη σαφές με την απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Δεκεμβρίου 2011 NS, στην οποία κρίθηκε ότι το άρθρο 3 παρ. 2 του Κανονισμού 343/2003, στον βαθμό που «εντάσσεται στους προβλεπόμενους από τον κανονισμό αυτό μηχανισμούς προσδιορισμού του υπεύθυνου για την εξέταση αιτήσεως ασύλου κράτους μέλους που προβλέπει ο εν λόγω κανονισμός [...] αποτελεί κατ' ανάγκη στοιχείο του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου [, και το] κράτος μέλος που ασκεί την εξουσία εκτιμήσεως [που του παρέχει η διάταξη αυτή] θέτει σε εφαρμογή το δίκαιο της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη» (σκέψη 68). Το ίδιο ισχύει, για τους ίδιους λόγους, και όσον αφορά το άρθρο 6 του Κανονισμού 343/2003.

Κατά συνέπεια, καταλήγει ο ΓΕ, το πρωτογενές δίκαιο της Ένωσης επιτάσσει να προσδίδεται «πρωταρχική σημασία» στο μείζον συμφέρον του παιδιού από τους εφαρμοστές του δικαίου της Ένωσης και, στο υπό κρίση πλαίσιο, ήτοι το σύνολο του Κανονισμού 343/2003, από τις εθνικές αρχές οι οποίες καλούνται να προσδιορίσουν ποιο είναι το υπεύθυνο κράτος μέλος για να εξετάσει την αίτηση ασύλου ασυνόδευτου ανήλικου ο οποίος δεν έχει νομίμως διαμένοντες συγγενείς στο έδαφος της Ένωσης. Με βάση τα παραπάνω, και ανεξαρτήτως του γράμματος του Κανονισμού 343/2003, ο ΓΕ υποστηρίζει ότι σε περιπτώσεις που η εθνική αρχή πρέπει να επιλέξει μεταξύ διάφορων κρατών μελών που μπορούν να είναι ταυτοχρόνως υπεύθυνα, κατ' εφαρμογή των κριτηρίων του εν λόγω Κανονισμού, προκειμένου να εξετασθεί η υποβληθείσα από ασυνόδευτο ανήλικο αίτηση ασύλου, το δίκαιο της Ένωσης επιτάσσει η επιλογή του υπεύθυνου κράτους μέλους να γίνεται πάντοτε με γνώμονα το μείζον συμφέρον του παιδιού.

Προκειμένου να προσδιοριστεί ποιο είναι, υπό τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως, το μείζον συμφέρον του παιδιού και να σταθμιστεί ποια απόφαση συνάδει

⁵ Μολονότι δεν μνημονεύονται ρητώς τα θεμελιώδη δικαιώματα του ανήλικου που προβλέπει το άρθρο 24 του Χάρτη, όπως κάνει ο κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000 (ΕΕ L 338, σ. 1), μπορεί να ειπωθεί σε σχέση με τον κανονισμό 343/2003, όπως κρίθηκε στην απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, C-400/10 PPU, J. McB (Συλλογή 2010, σ. I-8965), σκέψη 60, ότι οι διατάξεις του «δεν πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο αντίθετο προς το εν λόγω θεμελιώδες δικαίωμα, ο σεβασμός του οποίου ταυτίζεται αναμφισβήτητα με το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού». Η γενική δήλωση σχετικά με τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζει ο Χάρτης έχει, συναφώς, την ίδια αξία με την ειδική μνεία συγκεκριμένου δικαιώματος.

⁶ Όπως τονίστηκε στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη (ΕΕ C 303, της 14ης Δεκεμβρίου 2007, σ. 17), το άρθρο 24 του Χάρτη βασίζεται στη Σύμβαση της Νέας Υόρκης για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία υπεγράφη στις 20 Νοεμβρίου 1989 και έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη, το άρθρο 3 της οποίας ορίζει ότι «[σ]ε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού».

περισσότερο με την ικανοποίηση του συμφέροντος αυτού, ο ΓΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στη συνεργασία του παιδιού⁷. Υπό αυτή την έννοια, πρέπει να προσδίδεται ιδιαίτερη σημασία στον εντοπισμό του ανηλίκου κατά τον χρόνο καθορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου, καθότι για την επαρκή προάσπιση των δικαιωμάτων του ανηλίκου είναι καταρχήν αναγκαίο οποιαδήποτε απόφαση τον αφορά να λαμβάνεται από την αρχή που είναι σε θέση να εξετάσει άμεσα τις περιστάσεις που συντρέχουν στο πρόσωπό του. Μολονότι, ο αιτών ανήλικος μπορεί πάντοτε να επιστρέψει στο κράτος μέλος στο οποίο υπέβαλε την πρώτη του αίτηση, εντούτοις, ο ΓΕ εκτιμά ότι ούτε *ratione temporis*, ούτε λαμβανομένης υπόψη της καλύτερης δυνατής για τους ανηλικούς μεταχείρισεως είναι σκόπιμο να υποβάλλονται οι αιτούντες άσυλο σε μη αναπόφευκτες μετακινήσεις. Προς τούτο υπενθυμίζει ότι η αιτιολογική σκέψη 4 του Κανονισμού 343/2003 υπογραμμίζει την ανάγκη η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους «[ν]α επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και να μη διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων ασύλου».

Ο Γενικός Εισαγγελέας στις προτάσεις του αναγνωρίζει ότι η προτεινόμενη λύση ενδέχεται να οδηγήσει σε ανεπιθύμητο «forum shopping», υπό την έννοια ότι οι αιτούντες ενδέχεται να ενδώσουν στον πειρασμό να επιλέξουν, όσον αφορά την υποβολή της αιτήσεως ασύλου, το κράτος μέλος στο οποίο θα εφαρμοστεί η ευνοϊκότερη γι' αυτούς νομοθεσία. Εντούτοις, η αποδοχή του ενδεχόμενου αυτού κινδύνου δικαιολογείται επαρκώς από το γεγονός ότι μόνο κατά τον τρόπο αυτό μπορεί να προσδοθεί η δέουσα προσοχή στο μείζον συμφέρον του παιδιού. Σύμφωνα με τον ίδιο, μόνο η αρχή του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται ο ανήλικος κατά τον χρόνο εξετάσεως της αιτήσεως ασύλου έχει τη δυνατότητα να εξετάσει τον ανήλικο και να συνεκτιμήσει την αντίληψη του πρώτου ως προς τα συμφέροντά του.⁸ Κατά κανόνα το ως άνω κράτος μέλος είναι αυτό στο οποίο υποβλήθηκε η τελευταία αίτηση, μολονότι δεν πρέπει να αποκλειστούν και άλλες περιπτώσεις. Για τον λόγο αυτό πρέπει να συνεκτιμώνται οι ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης, τις οποίες είναι σε θέση να γνωρίζει πλήρως μόνον το εκάστοτε αρμόδιο εθνικό δικαστήριο. Σε κάθε περίπτωση, καταλήγει ο Γενικός Εισαγγελέας το κριτήριο σύμφωνα με το οποίο υπεύθυνο κράτος μέλος είναι αυτό στο οποίο υποβλήθηκε η τελευταία αίτηση δικαιολογείται, σύμφωνα με τον ΓΕ, καταρχήν μόνον στον βαθμό που εξυπηρετεί κατά τον καλύτερο τρόπο το συμφέρον του παιδιού. Μολονότι το άρθρο 6 παρ. 1 του Κανονισμού 343/2003 ορίζει ότι είναι δυνατές οι παρεκκλίσεις από την αρμοδιότητα

⁷ Το ίδιο το άρθρο 24 του Χάρτη προβλέπει στην παράγραφο του 1 ότι η εκφρασμένη κατά τρόπο ελεύθερο γνώμη των ανηλίκων «σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητα τους». Παρέπεμψα σε αυτό στις προτάσεις μου στην υπόθεση X (απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, C-507/10, σκέψεις 46 έως 49), η οποία παραπέμπει στην απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-491/10 PPU, *Aguirre Zarraga* (Συλλογή 2010, σ. I-14247, σκέψεις 64 έως 67).

⁸ Σύμφωνα με τον ΓΕ κάτι τέτοιο μπορεί να στηριχτεί στο άρθρο 12, παράγραφος 1, του κανονισμού 1560/2003, στον βαθμό που αυτό προβλέπει ότι πριν από την απόφαση να ανατεθεί η φροντίδα ασυνόδευτου ανηλίκου σε μέλος της οικογένειάς του άλλο από τον πατέρα, τη μητέρα ή τον νόμιμο κηδεμόνα του και κάτοικο άλλου κράτους μέλους πρέπει να λαμβάνονται τα αναγκαία μέτρα, ώστε *οι αρχές του κράτους μέλους στο οποίο κατοικεί ο συγγενής* «να μπορούν να αποφασίσουν, έχοντας πλήρη γνώση όλων των στοιχείων, σχετικά με την ικανότητα του (των) υπόψη ενηλίκου(-ων) να αναλάβουν τον ανήλικο υπό συνθήκες σύμφωνες προς το συμφέρον του».

του κράτους μέλους στο οποίο κατοικούν οι συγγενείς του ανηλίκου, εφόσον αυτό επιβάλλει το μείζον συμφέρον του, πρέπει επίσης να γίνονται δεκτές οι παρεκκλίσεις, σε περίπτωση συρροής πολλών αιτήσεων, από την ευθύνη του κράτους μέλους της τελευταίας αιτήσεως, εφόσον τούτο επιβάλλει το ως άνω συμφέρον. Συνεπώς, αν σε μια δεδομένη περίπτωση η αρχή αυτή αποδεικνύεται απρόσφορη, το ίδιο το συμφέρον του ανηλίκου επιβάλλει την παρέκκλιση από αυτήν.

III. Η απόφαση του ΔΕΕ και η σημασία της για το σύστημα απονομής ασύλου στο πλαίσιο της ΕΕ: “ασύμβατη η εφαρμογή του Κανονισμού Δουβλίνο II στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων”.

Στην απόφαση που εξέδωσε το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν ασυνόδευτος ανήλικος, του οποίου κανένα μέλος της οικογένειας δεν ευρίσκεται νομίμως στο έδαφος της ΕΕ, υπέβαλε αιτήσεις ασύλου σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη, υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως ασύλου κράτος είναι το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο εν λόγω ανήλικος μετά την υποβολή σε αυτό αιτήσεως ασύλου.

Το συμπέρασμα αυτό συνάγεται από το πλαίσιο και τον σκοπό του Κανονισμού,⁹ που αποβλέπει στο να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση των αιτούντων άσυλο στις διαδικασίες προσδιορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα¹⁰ και στο να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στους ασυνόδευτους ανηλίκους. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι αποτελούν μια ιδιαίτερως ευάλωτη κατηγορία προσώπων, επιβάλλεται να μην επιμηκύνεται πέραν του απολύτως αναγκαίου μέτρου η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, πράγμα που σημαίνει, καταρχήν, ότι δεν πρέπει να μεταφέρονται σε άλλο κράτος μέλος.¹¹

Η εκτίμηση του Δικαστηρίου ενισχύεται από τα όσα συνάγονται από την αιτιολογική σκέψη 15 του Κανονισμού 343/2003, κατά την οποία ο κανονισμός σέβεται τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη.¹² Όπως προκύπτει από την παραπάνω σκέψη σε συνδυασμό με το άρθρο 6 παρ. 1 ΣΕΕ, ο Κανονισμός σέβεται τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που αναγνωρίζονται ιδίως από τον Χάρτη. Ιδιαίτερα, αποσκοπεί στο να διασφαλίσει βάσει των άρθρων 1 και 18 του Χάρτη τον πλήρη σεβασμό της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και του δικαιώματος ασύλου των αιτούντων άσυλο. Ειδικότερα, στα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα συγκαταλέγεται ιδίως το προβλεπόμενο από το άρ. 24 παρ. 2 του Χάρτη, κατά το οποίο σε όλες τις πράξεις που

⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 29ης Ιανουαρίου 2009, C-19/08, Petrosian, Συλλογή 2009, σ. I-495, σκέψη 34, και της 23ης Δεκεμβρίου 2009, C-403/09 PP, Detiček, Συλλογή 2009, σ. I-12193, σκέψη 33).

¹⁰ «(3) Τα συμπεράσματα του Τάμπερε προσδιόρισαν [...] ότι το σύστημα θα πρέπει να περιλαμβάνει, σε μία βραχυχρόνια προοπτική, ένα σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου. (4) Μια τέτοια μέθοδος θα πρέπει να θεμελιώνεται σε αντικειμενικά και δίκαια κριτήρια τόσο για τα κράτη μέλη όσο και για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Θα πρέπει, ιδίως, να επιτρέπει τον ταχύ προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο προκειμένου να κατοχυρώνεται η πραγματική πρόσβαση στις διαδικασίες προσδιορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα και να μην διακυβεύεται ο στόχος της ταχύτητας κατά την εξέταση των αιτήσεων ασύλου.» Αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 του κανονισμού 343/2003.

¹¹ Απόφαση του Δικαστηρίου της Ένωσης της 6^{ης} Ιουνίου 2013 (MA, BT, DA κατά Secretary of State for the Home Department, υπόθεση C-648/11), σκ. 55.

¹² «(15) Ο παρών κανονισμός τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ιδίως, αποσκοπεί να εξασφαλίσει την πλήρη τήρηση του δικαιώματος ασύλου που διασφαλίζεται από το άρθρο 18 του εν λόγω Χάρτη.»

αφορούν τα παιδιά είτε επιχειρούνται από δημόσιες αρχές, είτε από ιδιωτικούς οργανισμούς, πρωταρχική σημασία πρέπει να δίνεται στο μείζον συμφέρον του παιδιού. Επομένως, το άρ. 6 εδ. β', του Κανονισμού 343/2003 δεν πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αντίθετο προς το εν λόγω θεμελιώδες δικαίωμα.¹³

Μολονότι, το συμφέρον του ανηλίκου αναφέρεται ρητώς μόνον στο πρώτο εδάφιο του άρ. 6 του Κανονισμού 343/2003, το άρ. 24 παρ. 2 του Χάρτη σε συνδυασμό με το άρ. 51 παρ. 1 αυτού, συνεπάγεται ότι σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα κράτη μέλη βάσει του άρ. 6 εδ. β' πρέπει να προσδίδεται πρωταρχική σημασία στο μείζον συμφέρον του παιδιού. Η συνεκτίμηση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού επιτάσσει καταρχήν σε περιστάσεις όπως αυτές που χαρακτηρίζουν την κατάσταση των εκκαλούντων στην κύρια δίκη, ότι ως υπεύθυνο κράτος προσδιορίζεται το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο ανήλικος μετά την υποβολή σε αυτό αιτήσεως ασύλου. Ειδικότερα, προς το συμφέρον των ασυνόδευτων ανηλίκων είναι αναγκαίο, όπως καταλήγει το ΔΕΕ, να μην επιμηκύνεται αδικαιολόγητα η διαδικασία προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους, αλλά να διασφαλίζεται η ταχεία πρόσβασή τους στις διαδικασίες προσδιορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Η εν λόγω μέθοδος προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους για την εξέταση αιτήσεως ασύλου που υποβάλλει ασυνόδευτος ανήλικος του οποίου κανένα μέλος της οικογένειας δεν ευρίσκεται στο έδαφος κράτους μέλους που προκρίνει το ΔΕΕ θεμελιώνεται περαιτέρω σε αντικειμενικό κριτήριο, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 4 του Κανονισμού 343/2003.

Περαιτέρω, το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι η ερμηνεία αυτή δεν συνεπάγεται ότι ο ασυνόδευτος ανήλικος του οποίου η αίτηση ασύλου απορρίπτεται στο πρώτο κράτος μέλος μπορεί εν συνεχεία να υποχρεώσει άλλο κράτος μέλος να εξετάσει την αίτησή του ασύλου. Συγκεκριμένα, από το άρ. 25 της Οδηγίας 2005/85 προκύπτει ότι, πέραν των περιπτώσεων κατά τις οποίες μια αίτηση δεν εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του Κανονισμού 343/2003, τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εξετάζουν εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό του ως πρόσφυγα όταν μια αίτηση θεωρείται ως απαράδεκτη επειδή, μεταξύ άλλων, ο αιτών άσυλο υπέβαλε ταυτόσημη αίτηση έπειτα από τελεσίδικη απόφαση.¹⁴ Εξάλλου, σκόπιμο είναι να προστεθεί ότι, δεδομένου ότι η αίτηση ασύλου πρέπει να εξετασθεί από ένα μόνον κράτος μέλος, το κράτος μέλος το οποίο, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης, προσδιορίζεται ως υπεύθυνο δυνάμει του άρ. 6 εδ. β', του

¹³ Βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση *Detiček*, σκέψεις 54 και 55, καθώς και απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2010, C-400/10 PPU, *McB.*, Συλλογή 2010, σ. I-8965, σκέψη 60.

¹⁴ Κατά το άρθρο 25 της οδηγίας 2005/85/EK του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ L 326, σ. 13), που φέρει τον τίτλο «Περιπτώσεις απαράδεκτων αιτήσεων»: «1. Πέραν των περιπτώσεων κατά τις οποίες μια αίτηση δεν εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του [κανονισμού (ΕΚ) 343/2003], τα κράτη μέλη δεν οφείλουν να εξετάζουν εάν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό του ως πρόσφυγα σύμφωνα με την οδηγία 2004/83/EK [του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους και τον καθορισμό των περιεχομένου της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ L 304, σ. 12)] όταν μια αίτηση θεωρείται ως απαράδεκτη δυνάμει του παρόντος άρθρου. 2. Τα κράτη μέλη μπορούν να θεωρήσουν αίτηση ασύλου ως απαράδεκτη δυνάμει του παρόντος άρθρου εάν: α) το καθεστώς του πρόσφυγα έχει χορηγηθεί από άλλο κράτος μέλος [...]

στ) ο αιτών υπέβαλε ταυτόσημη αίτηση έπειτα από τελεσίδικη απόφαση [...].»

Κανονισμού 343/2003, ενημερώνει το κράτος μέλος στο οποίο υποβλήθηκε η πρώτη αίτηση ασύλου.

Το ΔΕΕ στη συγκεκριμένη υπόθεση αποσαφήνισε ποιο είναι, κατά το άρ. 6, δεύτερη παράγραφος, του κανονισμού 343/2003, το υπεύθυνο για την εξέταση της αιτήσεως κράτος μέλος, σε περίπτωση που έχουν υποβληθεί διαδοχικές αιτήσεις ασύλου και ο αιτών είναι ασυνόδευτος ανήλικος, πολίτης τρίτης χώρας, κανένα δε από τα μέλη της οικογένειάς του δεν διαμένει νομίμως σε κράτος μέλος. Το ΔΕΕ προχωρώντας σε μία συστηματική ερμηνεία του άρ. 6, στο πλαίσιο της οποίας πρέπει η όλη οικονομία του Κανονισμού 343/2003 να νοηθεί υπό το πρίσμα των αρχών που απορρέουν, συγκεκριμένα, από τον Χάρτη, έτσι ώστε να απεικονισθεί ρητώς το μείζον συμφέρον του τέκνου, κατά τα οριζόμενα στο άρ. του 24 παρ.2, έκρινε ότι προκειμένου για ασυνόδευτο ανήλικο, ο οποίος έχει υποβάλει αίτηση ασύλου σε πλείονα κράτη-μέλη, υπεύθυνο είναι το κράτος στο οποίο βρίσκεται ο ανήλικος μετά την υποβολή αιτήματος σε αυτό. Αξίζει, εδώ να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά που το Δικαστήριο ερμηνεύει το παράγωγο δίκαιο της ΕΕ υπό το πρίσμα του άρ. 24 του Χάρτη, από τότε που αποτέλεσε νομικά δεσμευτικό κείμενο με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, και κατά τούτο η απόφαση αποκτά αυξημένο ενδιαφέρον.

Με την απόφαση του το ΔΕΕ κλήθηκε κατ ουσία να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της συμβατότητας της εφαρμογής του Κανονισμού Δουβλίνο II στην περίπτωση των ασυνόδευτων ανηλίκων. Με επίκεντρο τα ζητήματα επαναπροώθησης και με καθοδηγητικό οδηγό την αυξημένη προσοχή που πρέπει να δίνεται στους ασυνόδευτους ανηλίκους, δεδομένου ότι αποτελούν μια ιδιαίτερος ευάλωτη κατηγορία προσώπων, το ΔΕΕ με την απόφασή του αποκλείει ουσιαστικά τη λειτουργία του σχετικού κανονιστικού πλαισίου για τις εν λόγω περιπτώσεις αιτούντων άσυλο. Υπό το πρίσμα αυτό η συγκεκριμένη απόφαση του ΔΕΕ κρίνεται άκρως σημαντική για το σύστημα απονομής ασύλου στο πλαίσιο της ΕΕ, και υπό την έννοια αυτή έρχεται να προστεθεί σε προηγούμενες αποφάσεις «τομή» του Δικαστηρίου, όπως αυτές επί των υποθέσεων C-411/10 και C-493/10 (21 Δεκεμβρίου 2011).